

Posudek rigorózní práce

Filip Satrapa: Čína na cestě k modernizaci (1860–1911). Praha 2005, 107 stran.

Sotva lze zpochybnit autorovo tvrzení, že studium a analýza kontaktů Číny se Západem v 19. století resp. v údobí do revoluce v roce 1911, má zásadní význam pro pochopení vývoje Číny ve 20. století. Je také nesporné, že Filip Satrapa si pro svou práci zvolil mimořádně závažné téma, jehož zpracování vzhledem ke složitosti zkoumaných faktorů bylo velmi obtížné. Chronologicky je práce vymezena od třetí opiové války (1859–1860) do čínské revoluce (1911–1912). V tomto období se čchingský režim alespoň zčásti pokusil překonat obecnou zaostalost, která vedla k porážkám Číny ve třech opiových válkách. Takto měl být získán nástroj, pomocí něhož by Čína mohla efektivněji čelit tlaku evropských velmocí i Spojených států. Modernizační pokusy se dotkly především oblasti hospodářství a zahraničních vztahů, na druhé straně byl – vcelku oprávněně – přikládán velký význam modernizaci správy, reorganizaci a modernizaci armády, dopravy, právního systému atd.

Satrapovým cílem byla jak analýza obecných i dílčích předpokladů modernizace Číny v obecné rovině (charakter čínské ekonomiky, fungování správy státu, slabost ústřední vlády, postoj vládnoucích elit k modernizaci atd.), tak zhodnocení průběhu modernizace v jednotlivých oblastech (zahraniční vztahy, ekonomika, ozbrojené síly aj.).

V úvodu práce autor prezentuje s velkou znalostí problematiky časové a věcné vymezení tématu, pouze se domnívám, že požadované zhodnocení použitých pramenů a literatury by si zasloužilo větší pozornost a prostor. Text práce je rozdělen do tří kapitol, v nichž Satrapa analyzuje otázku změn v zahraniční politice Číny ve

zkoumaném období (*Modernizace zahraničních vztahů*), velmi pozoruhodné a přínosné je autorovo hodnocení otázek spojených s modernizací v hospodářské oblasti (*Modernizace ekonomiky*). Také další kapitola (*Modernizace ve jménu nacionalismu: železnice, armáda, ústavní hnutí*) velmi zasvěceně prezentuje základní faktory, které velmi výrazně ovlivnily vývoj Číny – výstavbu železniční sítě a s ní spojené soupeření velmocí, budování čínské armády, která sehrála důležitou úlohu v revoluci, vývoj ústavního hnutí v provinciích a vznik Národního shromáždění.

Zřejmě nejpodstatnějším výsledkem Satrapova úsilí je jeho pochopení a výklad střetávání „tradičního“ a „moderního“ v Číně ve druhé polovině 19. století. Za velký přínos považuji autorovo hodnocení některých klíčových osobností (Li Chung-čang, Ceng Kuo-fan, Šeng Süan-chuaj, Čang Č'-tung, Jüan Š'-kchaj). Pozoruhodné jsou Satrapovy obecné úvahy a závěry o povaze a dopadu modernizačního úsilí, jeho hodnocení úlohy cizinců, především Britů, postřehy o fungování mocenského systému v Číně, za velmi cenné považuji autorovo chápání historických souvislostí a hodnocení možných dopadů jednotlivých faktorů modernizace v budoucnosti. Názory, vyslovené Satrapou v závěru práce, vycházejí nepochybně z rozsáhlé znalosti čínských dějin. Podle mého soudu předloženým textem Filip Satrapa plně vyhověl nárokům kladeným na rigorózní práci, kterou proto doporučuji k obhajobě.

Praha, 5. září 2006

PhDr. Ing. Aleš Skřivan, Ph.D.

Katedra hospodářských dějin

Fakulta národohospodářská

Vysoká škola ekonomická v Praze